

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

NR
47

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

RYNEK RZEPAKU

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1992 ROKU

ISSN 1231-269X

ANALIZY RYNKOWE

Redaktor naczelny
Jadwiga Seremak-Bulge

CZERWIEC 2015

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Maria Zwolińska (przewodnicząca)
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący)
Jadwiga Seremak-Bulge (redaktor naczelny)
Piotr Szajner (sekretarz redakcji)
Tadeusz Chrościcki
Bogumiła Kasperowicz
Krystyna Świetlik
Iwona Szczepaniak
Marzena Trajer
Barbara Domaszewicz

KOMITET REDAKCYJNY:

Maria Zwolińska, Andrzej Kowalski, Jadwiga Seremak-Bulge, Piotr Szajner, Marzena Trajer,
Ewa Machowina

REDAKTOR RYNKU RZEPAKU:

Ewa Rosiak

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner
SKŁAD I DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 1190 egz. Ark. wyd. 4,92

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	4
I. Uwarunkowania makroekonomiczne <i>mgr Tadeusz Chrościcki</i>	6
II. Rynek oleistych na świecie <i>dr inż. Ewa Rosiak, dr inż. Magdalena Bodył</i>	7
III. Rynek oleistych w Unii Europejskiej <i>dr inż. Ewa Rosiak</i>	13
IV. Rynek oleistych w Polsce	18
1. Produkcja rzepaku <i>dr inż. Ewa Rosiak</i>	18
2. Obroty rzepakiem <i>dr inż. Ewa Rosiak</i>	24
3. Handel zagraniczny produktami oleistymi <i>dr inż. Magdalena Bodył</i>	26
4. Przemysł tłuszczowy <i>dr inż. Ewa Rosiak, dr Marek Wigier</i>	34
5. Ceny detaliczne i spożycie tłuszczów roślinnych <i>dr inż. Ewa Rosiak</i>	38
Aneks	46

W sezonie 2014/15 światowe zbiory nasion i owoców 7 głównych roślin oleistych po raz kolejny zwiększyły się – wyniosły 520,5 mln ton i były o 7% wyższe niż w sezonie poprzednim oraz o 13% wyższe niż przed dwoma sezonami. Rekordowo wysoka produkcja soi oraz wyższa produkcja ziaren palmowych i bawełny, z nadwyżką zrekompensowała spadek zbiorów rzepaku, nasion słonecznika i orzeszków ziemnych. Globalny bilans nasion oleistych wydatnie się poprawił i ceny nasion oleistych po raz kolejny obniżyły się do poziomu najniższego od pięciu lat. Światowe zużycie zwiększyło się, ale było mniejsze od produkcji, w wyniku czego zapasy nasion oleistych na koniec sezonu były bardzo wysokie – przekroczyły 100 mln ton i były o 1/3 większe niż przed rokiem. W sezonie 2015/16 prognozowany jest niewielki spadek światowych zbiorów nasion oleistych (o 1%). Przy spadku zbiorów soi (o 1%), rzepaku (o 3%) i bawełny (o 8%), przewiduje się wzrost zbiorów nasion słonecznika (o 1%), orzeszków ziemnych (o 6%) i ziaren palmowych (o 4%) oraz stabilizację zbiorów kopry. Dzięki wysokim zapasom na początku sezonu, światowe zasoby nasion oleistych wzrosną, a ich ceny będą zbliżone do notowanych przed rokiem lub niewiele wyższe.

Światowe zbiory rzepaku w sezonie 2014/15 wyniosły 69,0 mln ton i były tylko o 0,9% mniejsze niż w sezonie poprzednim. Rekordowe zbiory rzepaku w UE-28, która jest największym jego producentem, wzrosły do 24,4 mln ton (o 15%) i znacząco zrekompensowały spadek zbiorów u pozostałych kluczowych producentów. Najbardziej obniżyły się zbiory w Kanadzie (o 15%), niższe były też w Chinach, Indiach, w Australii i na Ukrainie (o 2-12%). Globalny bilans rzepaku pogorszył się niewiele. Całkowite zużycie wzrosło, ale tylko nieznacznie przekroczyło produkcję i zapasy rzepaku na koniec sezonu pozostały relatywnie wysokie. W sezonie 2015/16 prognozowany jest kolejny, większy niż przed rokiem spadek światowych zbiorów rze-

paku. Najgłębszy spadek zbiorów spodziewany jest w UE-28 (o 10% do 22 mln ton). Po raz kolejny mogą obniżyć się zbiory w Kanadzie, Chinach i na Ukrainie. Niewielki wzrost zbiorów przewidywany jest w Indiach, a w Australii stabilizacja.

W 2014 r. zbiory rzepaku w Polsce były rekordowe, zwiększyły się do 3,3 mln ton (o 22%), w wyniku wzrostu areálu uprawy do prawie 1 mln ha (o 3%) i plonów do 3,4 t/ha (o 18%). W tej sytuacji w sezonie 2014/15 znacząco wzrósł przerób (o 21% do 2,5 mln ton) i eksport rzepaku (o 20% do 0,9 mln ton). Jego import wzrósł nieznacznie (o 4% do 0,2 mln ton). Zapasy rzepaku na koniec sezonu pozostały niskie. W 2015 r. przewiduje się spadek zbiorów rzepaku do 2,9 mln ton (o 11%), w wyniku zmniejszenia areálu uprawy do 0,9 mln ha (o 4%) i plonów do 3,2 t/ha (o 7%). Podaż rzepaku na rynku krajowym w sezonie 2015/16 może być jednak relatywnie wysoka, z uwagi na spodziewany spadek jego eksportu i jednoczesny wzrost importu. Przy utrzymującym się wysokim zapotrzebowaniu na olej rzepakowy ze strony sektora biopaliw, przerób rzepaku może obniżyć się niewiele (o 4% do 2,4 mln ton). Zapasy rzepaku na koniec sezonu będą nadal niskie. Przewiduje się, iż w sezonie 2015/16 ceny skupu rzepaku będą zbliżone lub niewiele wyższe niż przed rokiem, a relacja cen rzepak/pszenica pozostanie korzystna dla producentów rzepaku.

Wyniki handlu zagranicznego produktami oleistymi pogorszyły się w 2014 roku. Deficyt handlowy wzrósł do 0,8 mld EUR (o 14%). Wolumen eksportu produktów oleistych (z wyjątkiem margaryn) był większy, ale ze względu na spadek cen na rynku światowym wpływy z eksportu zmalały do 1 mld EUR (o 2%), a wydatki na import produktów oleistych wzrosły do 1,8 mld EUR (o 4%). W 2015 r. przewiduje się pogłębienie deficytu handlu zagranicznego produktami oleistymi. Przy mniejszych krajowych zbiorach, spodziewany jest spadek eksportu rzepaku, oleju i śruty rzepakowej. Mniejszy może

być też wywóz margaryn. Jednocześnie przewiduje się zwiększenie importu śrut oleistych, ze względu na dynamicznie rozwijający się przemysł drobiarski oraz potrzeby przemysłu energetycznego. Większy może być też przywóz nasion oleistych i olejów roślinnych, a mniejszy margaryn. Szacuje się, że wpływy z eksportu produktów oleistych obniżą się o 15% do 0,8 mld EUR, a wydatki na ich import zmaleją tylko o 1% do 1,8 mln EUR. W tej sytuacji deficyt handlu zagranicznego produktami oleistymi wyniesie 0,9 mld EUR i będzie o 17% większy niż przed rokiem.

W 2014 r. nastąpił dalszy istotny wzrost produkcji głównych wyrobów sektora olejarskiego, z uwagi na wysokie ubiegłoroczne zbiory rzepaku i utrzymujący się wysoki popyt na olej rzepakowy ze strony krajowych i europejskich wytwórców biopaliw. Nieznacznie zmalała tylko produkcja margaryn, ze względu na osłabienie popytu eksportowego. Wyniki finansowe przemysłu tłuszczowego wyraźnie się poprawiły i były lepsze niż w całym przemyśle spożywczym. Przemysł tłuszczowy generował wysokie zyski. Wskaźnik bieżącej płynności finansowej przemysłu tłuszczowego zbliżył się do poziomu uznawanego przez banki za bezpieczny. W 2015 r. produkcja głównych wyrobów przemysłu tłuszczowego będzie prawdopodobnie mniejsza w porównaniu z rekordowo wysoką w roku poprzednim, z powodu spadku krajowych zbiorów rzepaku i spodziewanego osłabienia popytu eksportowego na oleje i margaryny. Osłabienie dynamiki produkcji przewiduje się głównie w drugiej połowie roku. Spadek produkcji i pogorszenie wyników finansowych przemysłu tłuszczowego nie powinny być jednak znaczące.

Ceny detaliczne tłuszczów roślinnych i zwierzęcych, a także wielu innych grup produktów żywnościowych na ogół obniżały się w 2014 roku. Spadki cen wynikały głównie z dużych obniżek cen surowców rolnych do produkcji tłuszczów

oraz niższych cen paliw, w warunkach niewielkiego wzrostu popytu krajowego na tłuszcze, w tym stabilizacji, a nawet spadku popytu na niektóre rodzaje tłuszczów w gospodarstwach domowych. Do spadków cen tłuszczów przyczyniły się także trudności w eksporcie, w związku z rosyjskim embargiem na import żywności z krajów Unii Europejskiej. Przewiduje się, że w 2015 r. ceny detaliczne tłuszczów roślinnych wzrosną, przy czym ich wzrost nie powinien być znaczący. Umiarkowany wzrost cen tłuszczów ro-

ślinnych i zwierzęcych przewidywany jest w drugiej połowie roku, ze względu na spodziewany w tym czasie wzrost cen surowców rolnych na krajowym i europejskim rynku.

W 2014 r. bilansowa konsumpcja tłuszczów roślinnych wzrosła do 23,0 kg (o 2%) w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w wyniku dalszego zwiększenia ich zużycia w przemyśle spożywczym i gastronomii, natomiast bezpośrednie spożycie tłuszczów roślinnych w gospo-

darstwach domowych zmalało po raz kolejny. Spożycie tłuszczów zwierzęcych wzrosło do 9,6 kg (o 3%). W 2015 r. prawdopodobny jest dalszy wzrost bilansowej konsumpcji tłuszczów, zarówno roślinnych, jak i zwierzęcych, z uwagi na spodziewaną poprawę siły nabywczej ludności i w ślad za tym ożywienie krajowego popytu na żywność. Szacuje się, iż spożycie tłuszczów roślinnych zwiększy się do 23,4 kg (o 2%) w przeliczeniu na 1 mieszkańca, a tłuszczów zwierzęcych do 9,7 kg (o 1%).

SUMMARY

The world harvest of seeds and fruit of 7 major oilseeds in the 2014/15 season increased once again – it amounted to 520.5 million tons and was about 7% higher than in the previous season and 13% higher than two seasons ago. The record high soybean production and higher production of palm kernel oil and cotton, it compensated the fall in the harvest of rapeseed, sunflower seeds and peanuts with a surplus. The global oilseed balance improved significantly, and oilseed prices once again fell to their lowest level in five years. The global consumption increased, but it was lower than the production, as a result of which the stocks of oilseeds at the end of the season were very high – they exceeded 100 million tons and were about 1/3 higher than last year. The forecast for the 2015/16 season indicates a slight decline in the world oilseed harvest (by 1%). With a drop in the soybean (by 1%), rape (by 3%) and cotton (by 8%), the harvest of sunflower seeds (by 1%), peanuts (by 6%) and palm kernel oil (by 4%) is expected to increase and the copra harvest to stabilise. Thanks to high stocks at the beginning of the season, the global stocks of oilseeds will increase, and their prices will be similar to those recorded a year earlier or a little higher.

The global rapeseed harvest in the 2014/15 season amounted to 69.0 million tons and was lower by only 0.9%

than in the previous season. The record harvest of rapeseed in the EU-28, which is the largest producer thereof, increased to 24.4 million tons (by 15%) and significantly compensated the fall in the harvest for other key producers. The biggest decline in the harvest was suffered in Canada (by 15%); it was also lower in China, India, Australia and the Ukraine (by 2-12%). The global rapeseed balance deteriorated slightly. The total consumption increased, but it exceeded the production of rape only slightly, and the stocks at the end of the season remained relatively high. The forecast for the 2015/16 season indicates one more decline in the world rape harvest, larger than in the previous year. The deepest fall in the harvest is expected in the EU-28 (by 10% to 22 million tons). Once again, the harvests in Canada, China and Ukraine might fall. The harvest is expected to increase slightly in India and to stabilise in Australia.

In 2014, rapeseed harvest in Poland was record high; it increased to 3.3 million tons (by 22%) as a result of crop acreage increased to nearly 1 million ha (by 3%) and yields to 3.4 t/ha (by 18%). In such a situation, there was a significant increase in the 2014/15 season in the processing (by 21% to 2.5 million tons) and export of rapeseed (by 20% to 0.9 million tons). Its imports increased slightly (by 4% to 0.2 million tons). The stocks of rape at

the end of the season remained low. In 2015, the harvest of rape is expected to fall to 2.9 million tons (by 11%) as a result of acreage decreased to 0.9 million ha (by 4%) and yields to 3.2 t/ha (by 7%). However, the supply of rape on the domestic market in the 2015/16 season may be relatively high because of the expected decline in its exports and an increase in imports at the same time. With continuing high demand for rapeseed oil from the biofuel sector, the processing of rape might decrease slightly (by 4% to 2.4 million tons). The stocks of rape at the end of the season will still be low. It is forecast for the 2015/16 season that rape purchase prices will be similar to or slightly higher than in the previous year, and the relationship between prices for rape/wheat will remain advantageous for producers of rape.

The results of foreign trade in oil products deteriorated in 2014. The trade deficit increased to EUR 0.8 billion (by 14%). The volume of exports of oil products (with the exception of margarine) was higher, but due to the fall in prices on the world market, export revenues decreased to EUR 1 billion (by 2%), and expenditure on imports of oil products increased to 1.8 billion (by 4%). The foreign trade deficit for oil products is expected to further decrease in 2015. With lower domestic harvest, the exports of rape, rapeseed oil and rapeseed meal are ex-

pected to fall. The exports of margarine might also be lower. At the same time, the imports of oil meals are expected to increase due to the rapidly growing poultry industry and the needs of the energy industry. The imports of oilseeds and vegetable oils might also be higher, and the imports of margarines smaller. It is estimated that the proceeds from the export of oil products will decline by 15% to EUR 0.8 billion, and expenditure on their imports will decrease by only 1% to EUR 1.8 million. In such a situation, the foreign trade deficit for oil products will amount to EUR 0.9 billion and will be higher by 17% as compared with the last year.

In 2014, there was a further significant increase in the production of main products of the oil sector due to the high rape harvest last year and continued high demand for rapeseed oil from domestic and European producers of biofuels. Only the production of margarines decreased slightly because of the weakening export demand. The financial results of oil industry clearly improved and were better than in the whole food industry.

The oil industry generated high profits. The current liquidity ratio of the oil industry approached the level considered safe by banks. In 2015, the production of main products of the oil industry will be probably lower compared with the record high level in the previous year because of the decline in the domestic oilseed harvest and the expected weakening of export demand for oils and margarine. The weakening of production growth is expected mainly in the second half of the year. However, the decrease in production and a decline in financial performance of the oil industry should not be significant.

Retail prices of vegetable and animal fats and many other food groups generally declined in 2014. Price declines resulted mainly from large reductions in the prices of agricultural commodities for the production of fats and lower fuel prices under conditions of a slight increase in domestic demand for fats, including stabilisation and even decline in demand for certain types of fat in households. The fat price decreases resulted also from the difficulties in exports because of the

Russian embargo on food imports from the European Union Member States. It is expected that retail prices of vegetable fats will increase in 2015, but their growth should not be significant. A moderate increase in prices of vegetable and animal fats is expected in the second half of the year due to an increase in prices of agricultural commodities in the domestic and European market expected during this time.

Balance consumption of vegetable fats in 2014 increased to 23.0 kg (by 2%) per capita as a result of a further increase in their consumption in the food industry and catering whereas direct consumption of vegetable fats in households declined again. The consumption of animal fats increased to 9.6 kg (by 3%). In 2015, a further increase in the balance consumption of fats is likely both for plant and animal fats because of the expected improvement in the purchasing power of the population and hence a recovery in domestic demand for food. It is estimated that the consumption of fats will increase to 23.4 kg (by 2%) per capita and the consumption of animal fats to 9.7 kg (by 1%).

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata realizowana przez Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB.

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie – Barbara Walkiewicz, tel.: 22 50 54 685 lub faks: 22 50 54 757 w godzinach 8:00-16:00.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4) pokój numer 3.

Prenumerata roczna wersji papierowej lub elektronicznej 1 egz. (2 numery) w 2015 r. wynosi 42 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przysyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433

W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wiernie odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług intrologatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

ISSN 1231-269X

Prenumerata Analizy (2 numery) w 2015 roku wynosi 42 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-47-57
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>